HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

ואם היה כהן לא תדור עמו במבוי אם היה כפר קטן זה היה מעשה ואמרו כפר קטן נידון (א) כשכונה מי נדחה מפני מי ת"ש דתניא [א]היא נדחית מפניו ואין הוא נדחה מפניה ואם היתה חצר שלה הוא נדחה מפניה איבעיא להו היתה חצר של שניהם מהו ת"ש היא נדחית מפניו במאי עסקינן אילימא בחצר שלו פשיטא ואלא בחצר שלה והתניא אם היתה חצר שלה הוא נדחה מפניה אלא לאו כי האי גוונא [ב]דלמא דאגיר מיגר מאי הוי עלה ת"ש [1]הנה ה' מטלטלך טלטלה גבר (א)ואמר רב [ג]טלטולי דגברא קשין מדאיתתא ת"ר [ד]לוה הימנה בנכסי אביה אינה נפרעת אלא ע"י אחר אמר רב ששת ואי אתו לקמן לדינא לא מזדקקינן להו רב פפא אמר [ה]שמותי משמתינן להו רב הונא בריה דרב יהושע אמר [ו]נגודי (ב) נמי מנגדינן להו אמר רב נחמן תנא (ג)באבל רבתי בד"א שנתגרשה מן הנשואין [ז]אבל כשנתגרשה מן האירוסין נפרעת ע"י עצמה שאין לבו גס בה ההוא ארוס וארוסתו דאתו לקמיה דרבא יתיב רב אדא בר מתנא קמיה אוקי רבא שלוחא בינתייהו א"ל רב אדא בר מתנא והאמר רב נחמן תנא באבל רבתי כו' א"ל קא חזינן דקא גייסי בהדדי איכא דאמרי לא אוקי רבא שליח בינתייהו א"ל רב אדא בר מתנא ניקום מר שלוחא בינתיידהו א"ל והא [אמר] רב נחמן תנא באבל רבתי כו' א"ל [ח]ה"מ היכא דלא גייסי בהדדי אבל הני קא חזינא להו דגייסי בהדדי: **מתני'** ואלו נאמנין להעיד בגודלן מה שראו בקוטנן [ט]נאמן אדם לומר זה כתב ידו של אבא וזה כתב ידו של רבי וזה כתב ידו של אחי זכור הייתי בפלונית שיצאה בהינומא וראשה פרוע ושהיה איש פלוני יוצא מבית הספר לטבול לאכול בתרומה ושהיה חולק עמנו על הגורן והמקום הזה בית הפרס ועד כאן היינו באין בשבת אבל אין אדם נאמן לומר דרך היה לפלוני במקום הזה מעמד (ג)ומספד היה לפלוני במקום הזה: **גמ'** אמר רב הונא בריה דרב יהושע [י]והוא שיש גדול עמו וצריכא דאי אשמעינן אביו משום דשכיח גביה אבל רבו לא ואי אשמעינן רבו משום דאית ליה אימתיה דרביה אבל אביו לא ואי אשמעינן הני תרתי אביו דשכיח גביה ורבו דאית ליה אימתיה אבל אחיו דלית ליה לא הא ולא הא אימא לא קמ"ל כיון [ד]דקיום שטרות מדרבנן הימנוהו רבנן בדרבנן: [כ]זכור הייתי בפלונית שיצאה בהינומא וראשה פרוע: מאי טעמא (ט)כיון דרוב נשים בתולות נישאות גלוי מלתא בעלמא הוא: [ל]ושהיה איש פלוני יוצא מבית הספר לטבול לאכול בתרומה: ודלמא עבד כהן הוא מסייע ליה לר' יהושע בן לוי דאמר ר' יהושע בן לוי [מ]אסור לאדם שילמד את עבדו תורה ולא והתניא (י)[נ]לוה הימנו רבו או שעשאו רבו אפוטרופוס

ואם היה כהן. אפילו לא ניסת: **לא תדור עמו במבוי.** שמא יבא עליה וכהן אסור בגרושה אבל ישראל כל זמן שלא ניסת תדור בשכונתו: **ואמר רב** גרס. ומהאי קרא שמעינן לה: **לוה הימנה.** בהיותה תחתיו: **בנכסי אביה.** שהיו בידה נכסי מלוג. ובכהן שגירש את אשתו קא מיירי: **אינה נפרעת.** הימנו ע"י עצמה שלא יקרבו בדברים: **באבל רבתי.** מסכתא היא וקורין אותה שמחות. וזו היא משנה ראשונה שלה הגוסס הרי הוא כחי לכל דבריו: **ארוס וארוסתו.** כהן היה: **והאמר רב נחמן תנא באבל רבתי.** דמן האירוסין נפרעת על ידי עצמה: **דגייסי בהדדי.** מכירין זה את זה ברמיזות וקריצות. בלע"ז פריווי"ץ: **מתני' זה כתב ידו של אבא.** ומקיימין השטר על פיו אע"פ שמת אביו בעוד זה קטן: **שיצאת בהינומא.** והוא סימן שניסת בתולה וכתובתה מאתים כדאמרינן בריש פירקין: **יוצא מבית הספר.** כשהיינו למידין תינוקות בבית רבן. ובכולהו מפרש טעמא בגמרא: **אבל אין נאמנין כו'.** דאפוקי ממונא הוא ובעינן עדות מעלייתא. וכתובה היינו טעמא דרוב נשים בתולות נישאות: **מעמד ומספד.** מקום היה לו כאן להספיד מתיו כשמוליכן לבית קברות שלו ולעשות שם מעמדות ומושבות שהיו עושין שבעה למת: **רבי יוחנן בן ברוקא אומר נאמנים** לא גרסינן ליה במתני' אלא בברייתא [ע"ב] ולא אדרך מעמד ומספד קאי: **גמ' דשכיח גביה.** ונתן עיניו בקטנותו בכתב יד אביו: **קיום שטרות מדרבנן.** דמדאורייתא לא בעינן קיום דאמר ר"ל (לעיל דף יח:) עדים החתומים על השטר נעשה כמי שנחקרה עדותן בב"ד: **הימנוהו רבנן בדרבנן.** בדבר שהוא מדבריהם האמינו ואין זה עוקר דבר מן התורה הם אמרו והם אמרו הם הצריכו קיום העדות והם הכשירו בו את אלו: **גלוי מלתא בעלמא הוא.** כלומר אין הדבר צריך עדות אלא לפרסם שילא הדין לאור בלא גמגום:

ואם היה כהן לא תדור עמו במבוי[ח]. דכיון דפנויה היא קיל ליה אבל אם ניסאת אין צריך להרחיק אלא כדי שכונה דהיינו ג' בתים כדאמרינן בסוף פרק קמא דע"ז (דף כא.) דכיון דניסאת חמירא ליה אפי' לכהן: **כפר** קטן נידון (ג) כשכונה. וטעמא לפי שאין בני אדם מצוין שם ורגיל יותר לבא אצלה ודווקא כפר קטן אבל כפר בינוני לא: **רב** הונא אמר נגודי מנגדינן להו. נראה לר"ת דלרב הונא נמי משמתינן וגם מנגדין שכל אחד מחמיר מחבירו ואם הוא אומר דנגדינן ליה בלא שמתא הוה מיקל טפי כדאמרינן במועד קטן (דף יז.) ובפרק מקום שנהגו (פסחים נג.) במערבא כי מחייב לורבא מרבנן מימנו אנגידא ולא מימנו אשמתא: **אלו** נאמנין להעיד בגודלן מה שראו בקוטנן. משמע דבקוטנן לא מהימן אפילו בדרבנן דהא מוקי לה בגמרא בתרומה דרבנן וקשה לריב"א דאמר בפ"ק דפסחים (דף ד: ושם) דנאמנים על בדיקת חמץ אפי' נשים ועבדים וקטנים ופריך מידי משגחא אית בהו ומשני הואיל ובדיקת חמץ דרבנן הימנוהו רבנן בדרבנן וי"ל דהתם היינו טעמא משום דבדיקת חמץ הוא בידו לכן נאמן אפילו קטן בדרבנן אבל קשה דהיכא דבידו אפי' בדאורייתא אשה מהימנא דבפרק המדיר (לקמן דף עב. ושם) תנן (ד) וקוצה לה חלה וניקור מעשים בכל יום שאנו סומכין עליהן וי"ל דבירושלמי מפרש דבדיקת חמץ הוא טורח ונשים עצלניות הן ולהכי אי לאו דבדיקת חמץ דרבנן לא הוו מהימני: **והוא** שיש גדול עמו. [ט]לא קאי אתרומה דבתרומה סגי בלא גדול עמו כיון דאין מעלין מתרומה דרבנן ליוחסין להכי מוקי לה בתרומה דרבנן דבתרומה דאורייתא כיון דסבר תנא דידן דמעלין ממנה ליוחסין כדאמרינן לקמן אינו נאמן אפי' יש גדול עמו הלכך בתרומה סגי באיהו לחודיה וכל היכא דבעינן תרי מדרבנן סגי בהוא ואחר: **קיום** שטרות דרבנן. תימה כיון דמדאורייתא אפילו אין עדים שיכירו חתימת העדים השטר כשר א"כ כל אדם שירצה יזייף ויכתוב ויחתום מה שירצה ויגבה ממנו והכא אור"י[ט] דאיכא למימר כגון שלוה מודה שכתבו וטוען שהוא פרוע וקסבר האי תנא דמודה בשטר שכתבו צריך לקיימו והאי קיום הוי ודאי מדרבנן אי נמי כגון שנתקיים מעדה אחת או משתי שדות ויוצא מתחת ידי עצמו דאמר לעיל (דף כ.) דחיישינן שמא זייף ומיהו בריש גיטין (דף ג. ושם) מוכח דאפילו היכא דאין מכירין החתימה כלל הוי מדאורייתא כמי שנחקרה עדותן בב"ד: **ודלמא** עבד כהן הוא. פי' ועכשיו נשתחרר ונוטל שלא כדין וקשה לרבינו יצחק דפ' נושאין על האנוסה (יבמות דף לט: ושם) מפרש הש"ס הא דאין חולקין תרומה לעבד משום דלמא אתי לאסוקיה ליוחסין מה צריך להאי טעמא הוה ליה למימר דאין חולקין אפי' אין מעלין שמא ישאל גם אחר שישתחרר כדפריך הכא הש"ס וכן מפרש התם הש"ס דאין חולקין לאשה בלא בעלה משום גרושה ומאי טעמא נמי דמאן דאמר חולקין וי"ל דלא שכיחא כולי האי שישאל תרומה אחר שישתחרר לא בתורת עבד ולא בתורת כהן כי ירא פן יבדקוהו ויתברר שהוא עבד ויוציאו עליו קול עבדות ולא חיישינן נמי פן ימכרנו רבו לישראל וישאל תרומה שהרי מזונותיו על רבו ואין אדם חוטא ולא לו וכולי האי לא חיישינן שמא יאמר לו רבו ישראל לאי מעשה ידיך במזונותיך:

מסורת הש"ס

א) סנהדרין כו., ב) [מס' שמחות פ"ב], ג) [בערוך ערך עמד גורס ומושב], ד) [לעיל כח:], ה) [לעיל טו. ב"ב לב:], ו) גיטין מ., ז) [לעיל טו.], ח) [מלאתי דאם רשות הרבים מפסיק מבית לבית שרי. ת"י], ט) [עי' תוס' לעיל יט. ד"ה מודה],

תורה אור השלם

1. הִנֵּה יְיָ מְטַלְטֶלְךָ טַלְטֵלָה גָּבֶר וְעֹטְךָ עָטֹה:
ישעיה כב יז

גליון הש"ס

תוס' ד"ה והוא וכו' לא קאי אתרומה. עי' עירובין דף נט ע"א תוס' ד"ה אפילו עבד:

הגהות הב"ח

(א) גמ' כפר קטן נידון כמבוי מי: (ב) שם נגודי מנגדינן כצ"ל ותיבת נמי נמחק: (ג) תוס' ד"ה כפר קטן נידון כמבוי וטעמא: (ד) ד"ה אלו כו' דבפרק המדיר תנן ואינה קוצה לה:

מוסף רש"י

בית הפרס. הוא שדה שנחרש בה קבר כדתנן (אהלות פי"ז מ"א) החורש את הקבר הרי זה עושה בית הפרס מלא מענה מאה אמה, וגזור רבנן שמא כתתה מחרישה את העצמות ופיזרתן באורך המענה ויש כאן עצם כשעורה ויעבור ויסיטנו, ועצם כשעורה מטמאה במגע ובמשא דהיינו היסט (פסחים צב: וכעי"ז ברכות יט:) ואוקמי רבנן כל סביבות הקבר מאה אמה בספק טומאה (נדה נז. ועי' לקמן כח:). **בית הפרס,** חצי מענה תלם אחד של מאה אמה (מו"ק ה:) או: לשון דבר שבור ופרוס על שם שנפרסו העצמות (נדה נז.). **דרוב נשים בתולות נישאות.** רוב נשים שבעולם שנישאות לבעל, בתולות הן (רשב"ם ב"ב צב:).

תוספות רי"ד

ת"ש המגרש את אשתו לא תנשא בשכונתו. פי' לפי שמכרת ברמיזותו ובקריצותו ושמא יבואו לידי עבירה. ואם היה כהן לא תדור עמו במבוי. פי' שמא יבוא עליה וכהן אסור בגרושה [אם היה כפר קטן] זה היה מעשה ואמרו כפר קטן נידון כשכונה: איבעי' להו מי נדחה בפני מי ת"ש דתניא היא נדחת מפניו והוא אינו נדחה מפניה. ואם היתה חצר שלה הוא נדחה מפניה איבעיא להו היתה חצר של שניהם מהו. ת"ש היא נדחית מפניו דטלטולא דגברא קשה מדאיתתא: ת"ר לוה ממנה בנכסי אביה. פי' בעודה תחתיו שהי' בידה נכסי מלוג ובכהן שגירש את אשתו מיירי ה"ז אינה נפרעת אלא על ידי שליח. פי' ולא ע"י עצמה שלא יתקרבו בדבריהם. א"ר ששת כי אתו לקמן לא מזדקקינן להו. ר"פ אמר שמותי משמתינן להו ר"ה ברי' דר"י אמר נגידי נמי מנגדינן להו. אמר ר"נ תנא באבל רבתי פי' מסכתא היא וקרי' אותה מס' שמחות ומשנה ראשונה שלה זו היא הגוסס הרי הוא כחי לכל דבריו בד"א בשנתגרשה מן הנשואין אבל נתגרשה מן האירוסין נפרעת ע"י עצמה שאין לבו גס בה. ההוא ארוס וארוסתו דאתו קמי' דרבא אוקי רבא שליח בינייהו. פי' בפניו היו הוה יתיב ר"א ב"מ קמי'. א"ל למה ליה למר כולי האי והאר"נ תנא באבל רבתא וכו'. א"ל ה"מ היכי דלא גיסי אהדדי הכא הא חזינא דגיסי אהדדי. פי' שמכירין זא"ז ברמיזות ובקריצות: **מתני'** ואלו נאמנין להעיד בגודלן על מה שראו בקוטנן. פי' אע"ג דבעינן ראי' והגדה בכשרות הכא נאמנים על ראיית קטנותם משום דהוה מדרבנן ודוקא להעיד בגודלן על מה שראו בקוטנן אבל להעיד בקטנותם לא פי' שאם יאמר הקטן זה כת"י של אבא אין משגיחין בדבריו דאמרי' אין ממש בדבריו אבל כשהגדיל ומעיד על ראיית קטנותו אמרי' אי לאו דקים לי' שפיר לא הוה מסהיד בגודלו. נאמן אדם לומר זה כת"י של אבא זה כת"י של רבי זה כת"י של אחי. פי' ומקיימים השטר על פיו. ואע"פ שמתו בעוד זה קטן. שנמצא שמעיד עכשיו כשהוא גדול על ראיית קטנותו נאמן הוא משום דקיום שטרות דרבנן. זכור אני באשת פ' שיצאת בהינומא וראשה פרוע פי' והוא סימן שנשאת בתולה וכתובתה מאתים כדאמרינן בריש פירקן. ושהיה איש פ' יוצא מבית הספר לטבול לתרומתו ושהיה חולק עמנו בגורן ושהמקום הזה הוא בית הפרס אבל אינו נאמן לומר דרך הי' לאיש פלוני במקום הזה מעמד ומספד הי' לפלוני במקום הזה. פי' דאפוקי ממונא הוא ובעי' עדות מעלייתא והיינו טעמא דכתובה דרוב נשים בתולות נשאות: אמר ר"ה ברי' דר"י והוא שיש גדול עמו. פי' דשני עדים צריך להעיד על חתימ' שהיא שלהן כדאמר לעיל דע"כ לא פליגי רבנן עלי' דר' אלא בז"א זה כתבי אבל זה כתב חבירי מודו רבנן דבעינן שנים עדים על כל חתימה וחתימה והכא אמר ר"ה דוקא ראיית קטן א' הכשירו ולא ראיית שני קטנים שאם היו שניהם מעידין בגודלן על מה שראו בקוטנן אינן נאמנים אלא בעי' שיהא א' גדול מעיד על ראיית קטנותו. וצריכא דאי אשמעינן אביו משום דשכיח גבי' פי' ונותן עיניו בקטנותו מכתב יד אביו אבל רבו אימא לא ואי אשמועינן רבו משום דאית ליה אימתי' דרביה אבל אביו אימא לא ואי אשמעינן הני תרתי אביו משום דשכיח גבי' ורבו משום דא"ל אימתי' אבל אחיו דלא הא ולא הא אימא לא קמ"ל. כיון דקיום שטרות דרבנן. פי' דמדאורייתא לא בעי קיום דאר"ל עדים החתומים ע"ה נעשה כמי שנחקרה עדותן בב"ד הימנוה רבנן בדרבנן פי' בדבר שהוא מדבריהם האמינוהו. ואין זה עוקר דבר מן התורה אלא הם אמרו והם אמרו. הם הצריכו העדות והם הכשירו בו את אלו ודוקא באלו שהוא רגיל בהן הוא נאמן אבל על כתב נכרים אינו נאמן להעיד על ראיות קטנותו דדילמא לא קים ליה שפיר ואפילו אמר אני ראיתי כשחתם בשטר זה אין ראיית הקטן עדות עד שיאמר כי אני מכיר בחתימתו ודוקא הקרוב מעיד על חתימת הקרוב ואין זה נוגע בעדותו שאין מגיע לקרובו שום הנאה והפסד אלא למלוה וללוה מגיעים. אבל אם היו העדים קרובים למלוה או ללוה או שהי' שניהם קרובים זל"ז אינן נאמנים להעיד על החתימה שאין מוציאין ממון ע"פ קרובים. ואע"ג דקיום שטרות דרבנן ראיית קטן הוא דהכשירו בהן חכמים. אבל לא עדות קרובים: זכור הייתי וכו' מ"ט כיון דרוב נשים בתולות נשאות גלוי מילתא בעלמא הוא לברר הדבר. פי' אע"ג דבמידי דממונא לאו מהימן דלאו עליה בלחוד סמכי אלא על הרוב. וה"ה דבעינן נמי הכא והוא שיש גדול עמו ששני

עין משפט נר מצוה

קיח א ב ג מיי' פכ"א מהל' איסורי ביאה הלכה כז סמג לאוין קכז טוש"ע אה"ע סימן ו סעיף ז וסימן קיט סעיף יא:

קיט ד מיי' שם טוש"ע שם סי' קיט ס"ח:

קכ ה ו מיי' שם טוש"ע שם סעיף ט:

קכא ז ח מיי' שם טוש"ע שם סעיף י:

קכב ט י מיי' פ"ז מהל' עדות הלכ' א ופי"ד הלכה ג סמג לאוין רטו טוש"ע ח"מ סי' לה סעיף ד ה ו וסי' מו סעי' יז [וברב אלפס עוד ביבמות פ"ג דף יא ע"ב]:

קכג כ מיי' פט"ז מהל' אישות הלכה כה סמג עשין מח טוש"ע אה"ע סי' לו סעיף טו:

קכד ל מיי' פ"כ מהל' אסורי ביאה הלכ' טו טוש"ע שם סי' ג' סעיף ה:

קכה מ מיי' פ"ח מהל' עבדים הלכה יח טוש"ע י"ד סי' רסז סעיף עא:

קכו נ מיי' שם הלכה יז טוש"ע שם סעיף ע:

לעזי רש"י

פריווי"ץ [פריבי"ץ]. מכיר קרוב.